

JUSTYNA ZAJKO-CZOCHAŃSKA

<https://orcid.org/0000-0001-6414-8280>

Uniwersytet w Białymstoku

PATRYCJA DAJNOWICZ

<https://orcid.org/0000-0003-2573-5743>

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Działalność naukowa Ośrodka Badań Historii Kobiet Instytutu Studiów Kobietych w 2019 roku

Ośrodek Badań Historii Kobiet Instytutu Studiów Kobietych powstał z inicjatywy prof. dr hab. Małgorzaty Dajnowicz w celu prowadzenia i upowszechniania badań nad historią kobiet, zwłaszcza okresu XIX i XX w. Ośrodek pozostaje płaszczyzną wymiany wyników badań naukowych nad dziejami kobiet: profesorów, doświadczonych badaczy i młodych adeptów nauki – doktorów i opracowujących rozprawy doktorskie, a nawet studentów piszących prace magisterskie. Zadaniem Ośrodka jest także upowszechnianie badań naukowych z zakresu historii kobiet polskich.

W skład ścisłego grona zespołu badawczego Ośrodka wchodzi: prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz – kierownik (UwB), prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk (UJK), prof. dr hab. Ewa Maj (UMCS), dr hab. Lidia Michalska-Bracha, prof. UJK, dr hab. Magdalena Mikołajczyk, prof. UP KEN, dr hab. Agnieszka Szudarek, prof. USz, dr Maria Bauchrowicz-Tocka (UwB), dr Anna Szwed-Walczak (UMCS), dr Urszula Sokołowska (UMB) oraz mgr Justyna Zajko-Czochańska – sekretarz naukowy (UwB).

W ramach projektu Ośrodka Badań Historii Kobiet organizowane są spotkania Członków Zespołu i Współpracowników. Pierwsze inauguracyjne spotkanie odbyło się 25 października 2019 r. w Białymstoku.

Podczas rozpoczęcia wydarzenia prezes Zarządu ISK prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz przybliżyła obecnym szczegóły działalności Stowarzyszenia, jak i Czasopisma Naukowego Instytutu Studiów Kobietych, a także sformułowała cele projektu „DIALOG” finansowanego w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2019–2021. Zakreślony został również wstępny harmonogram oraz zamierzone efekty prac w ramach realizowanego projektu. Następna zabrała głos prof. Ewa Maj, reprezentująca Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Wśród jej postulatów dotyczących działalności powołanego Ośrodka były m.in.: podjęcie zagadnienia prasy dla kobiet z punktu widzenia politologa i medioznawcy ze szczególnym uwzględnieniem biografii kobiet i mężczyzn, poszerzenie wątku dotyczącego prasy dla kobiet o zdecydowanym profilu politycznym czy badanie prasy katolickiej dla kobiet. Następnie prof. Ewa Maj wygłosiła referat pt. *Egodokumentalne badanie prasy dla kobiet w Polsce 1918–1939*. Jako kolejna wystąpiła mgr Agnieszka Drozdowska, doktorantka Uniwersytetu w Białymstoku, przedstawiając *Spoleczno-Obywatelską Ligę Kobiet w latach 1945–1949 jako przyczynek do badań nad działalnością kobiet polskich w pierwszych latach po II wojnie światowej*. Kolejną referentką była dr Anna Szwed-Walczak reprezentująca Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z referatem pt. *Prasa jako narzędzie społecznej i politycznej aktywizacji kobiet. Przypadek polskiej prasy dla kobiet w latach 1989–1992*. Następna występująca była dr Maria Bauchrowicz-Tocka, która wygłosiła referat pt. *Pamiętnik – wspomnienia – relacja liderki organizacji jako źródło do badań o działalności Ligi Kobiet na wybranym przykładzie*. Dr Anna Marcinkiewicz-Kaczmarczyk zabrała głos na temat zasobów IPN jako źródła badań o historii kobiet w Polsce Ludowej. Jako ostatnia prof. Magdalena Mikołajczyk, reprezentująca Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, przedstawiła referat pt. *Szanse i ograniczenia partycypacji politycznej i karier kobiet (PRL i II RP). Badania i zaniechania*. Wygłoszono również inne referaty z zakresu historii kobiet. Referaty zostaną opublikowane.

Kolejne spotkanie w ramach Białostockiej Szkoły Historii Kobiet odbyło się w dniach 21–25 listopada 2019 r. Wydarzeniu towarzyszyła również prezentacja wydawnictw Instytutu Studiów Kobietych i publikacji naukowych, m.in. takich, jak: „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobietych”, *Słownik biograficzny kobiet kultury. Białystok i województwo podlaskie*, cz. I, cz. II; *Polityka i politycy w prasie XX i XXI*

wieku oraz Łomża i region na łamach polskiej prasy łomżyńskiej okresu międzywojennego.

Tematem przewodnim wydarzenia były *Badania historii kobiet w Polsce – kierunki, perspektywy*. Obrady rozpoczął referat prof. Rafała Kosińskiego pt. *Badania nad dziejami kobiet w starożytności i Bizancjum*, podczas którego zostały zaprezentowane m.in. trudności w związku z badaną tematyką oraz wykorzystywane źródła. Mgr Krzysztof Kossakowski kontynuował owo zagadnienie w referacie pt. *Rola kobiet z elity w państwach krzyżowych*. Kolejne wystąpienie należało do prof. Ewy Maj i poświęcone było *Egodokumentom w badaniach prasy Narodowej Demokracji adresowanej do kobiet (1918–1939)*. Ostatni w tym panelu referat wygłosiła prof. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk, przedstawiając *Krystynę Cywińską jako ikonę polskiego dziennikarstwa emigracyjnego z Londynu*. Prelegentka zaprezentowała ostatnią dekadę dorobku publicystycznego Cywińskiej, drukowanego na łamach londyńskiego „Nowego Czasu” w latach 2007–2017. W dalszej części obrad wysłuchano referatu prof. Magdaleny Mikołajczyk pt. *Paradygmaty i kategorie pojęciowe w badaniach historii kobiet. Podejścia reprezentatywne dla alternatywnych dyscyplin i interdyscyplinarne*. Dr Edyta Chrobaczyńska-Plucińska przedstawiła zaś *Wizerunki posłanek w organach ustawodawczych w latach 1944/45–1956*. Kolejny uczestnik konferencji dr Łukasz Jędrzejski zaprezentował *Dyskurs polityczny w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej na łamach „Zwierciadła”*, a dr Anna Szwed-Walczak skoncentrowała się na *Analizie i ewolucji tytułów prasowych najbardziej poczytnych czasopism dla kobiet w latach 1989–1997*, a także na ukazaniu zmian w obrazie obywatelki na przestrzeni tychże lat.

Podczas kolejnego dnia obrad jako pierwsza wystąpiła prof. Lidia Michalska-Bracha, przedstawiając *Interdyscyplinarne badania dotyczące osobistych dokumentów kobiet takich jak pamiętniki, dzienniki czy listy będące świadectwem prywatności człowieka*. Kolejną prelegentką była mgr Katarzyna Świetlik, wygłaszając referat pt. *Korespondencja Leonii Wild. Przyczynek do biografii Zofii Romanowiczówny (1842–1936)*. Podczas wystąpienia mgr. Piotra Pasisza można było usłyszeć o życiu Celinie Bobińskiej jako historyczki, która żyła w latach 1913–1997. Następny referat pt. *Perspektywa transnarodowa w badaniach nad historią kobiet pod zaborem pruskim na przełomie XIX i XX wieku* przedstawiła prof. Agnieszka Szudarek. Jako ostatnia w panelu głos zabrała mgr Joanna

Morawska, prezentując temat *Matka i macierzyństwo w poznańskiej prasie dla kobiet przełomu XIX i XX wieku*.

W kolejnym panelu referat pt. *Transformacja ruchów kobiecych w Polsce w latach 1945–1989* wygłosiła dr hab. Magdalena Grabowska. Dwa kolejne wystąpienia poświęcone były Lidze Kobiet. Prof. Małgorzata Dajnowicz zaprezentowała referat pt. *Liga Kobiet – realia funkcjonowania organizacji w systemie komunistycznym Polski Ludowej w latach 1945–1970 jako pierwszym okresie działalności organizacji*, a dr Maria Bauchrowicz-Tocka przedstawiła *Ewolucję celów działalności Ligi Kobiet w świetle jej statutów*.

Ostatniego dnia obrad odbył się panel doktorancki, a jako pierwszy głos zabrał mgr Waldemar Barszczewski, głosząc referat na temat *Akuszerek w Królestwie Polskim*. Kolejna prelekcja zatytułowana „*Przyjaciółka*”, *periodyk dla kobiet wiejskich – o metodologii wykorzystywania pisma* została wygłoszona przez mgr Justynę Zajko-Czochańską. Jako trzecia wyniki swoich badań zaprezentowała mgr Agnieszka Śliwa w referacie pt. *Wizerunek kobiety w prowincjonalnej prasie fachowej w okresie PRL-u na przykładzie czasopisma „Walczymy o Stal”*. Ostatnia wystąpiła dr Urszula Sokołowska, przedstawiając „*Kobietę i Życie*” jako *źródło do badań o życiu kobiet w PRL*. Po wszystkich wygłoszonych referatach i podsumowaniu obrad uczestnicy spotkania wzięli udział w wizycie studyjnej „*Szlakiem zabytków Podlasia*”, podczas której zwiedzono Supraśl, w tym m.in. Monaster Zwiastowania Przenajświętszej Bogurodzicy w Supraślu.

Kolejne spotkanie członków zespołu i współpracowników Ośrodka Badań Historii Kobiet Instytutu Studiów Kobiety przy współpracy Zakładu Kultury, Myśli i Ruchów Społecznych UwB odbyło się 13 grudnia 2019 r. w Uniwersyteckim Centrum Kultury UwB. Tematem przewodnim obrad były badania naukowe z zakresu dziejów kobiet XX w. białostockiego środowiska naukowego.

Po oficjalnym rozpoczęciu spotkania przez prof. dr hab. Małgorzatę Dajnowicz jako pierwsza wystąpiła prof. dr hab. Halina Parafianowicz, prezentując sposób wkraczania amerykańskich kobiet do elitarnej profesji, jaką była dyplomacja w XIX i XX w. Kolejną prelegentką była dr Beata Goworko-Składanek, która wygłosiła referat pt. *Organizacje kobiece w ZSRR*. Prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz zaprezentowała referat nt. *Źródeł do badań nad Ligą Kobiet*, a dr hab. Adam Miodowski omówił *Bazy danych Biblioteki Sejmowej jako źródła do badań nad aktywnością parlamentarną kobiet w Polsce Ludowej*. Następną osobą wygłaszającą

referat pt. *Przestępczość kobiet w Rosji – fenomen, etiologia, przeciwdziałanie* była prof. dr hab. Katarzyna Laskowska, pełniąca funkcję kierownika Zakładu Kryminologii Wydziału Prawa UwB. Jako kolejna głos zabrała dr Diana Dajnowicz-Piesiecka, będąca adiunktem w tej samej jednostce, która przedstawiła ujęcie historyczne uczestnictwa kobiet w nauce w Polsce oraz aktualne dane statystyczne dotyczące procentowego udziału kobiet i mężczyzn wśród studentów i nauczycieli akademickich. Dwa dalsze wystąpienia dotyczyły organizacji kobiecej w PRL – Ligi Kobiet. Dr Maria Bauchrowicz-Tocka omówiła *Zasoby źródłowe do badań nad Ligą Kobiet w okręgu krakowskim i katowickim*, a mgr Agnieszka Drozdowska podjęła zagadnienie Ligi Kobiet w województwie białostockim w latach 50. i 60. XX w. Wszystkim wystąpieniom towarzyszyła żywa, merytoryczna dyskusja na temat omawianych zagadnień.

Wystąpienia merytoryczne jako rezultat badań Ośrodka przeznaczone zostały do opublikowania m.in. w „Czasopiśmie Naukowym Instytutu Studiów Kobięcych”.

Ponadto poza przedstawionymi spotkaniami odbywały się indywidualne konsultacje warsztatowe (w których brali udział młodzi badacze) w zakresie metodologii badań naukowych dotyczących historii kobiet, obejmujące także metodykę analizy i opracowania źródeł.